

ÖTÖDIK FEJEZET

A TELEKI-KORSZAK

Ki volt Teleki?

1939. FEBRUÁR 15-ÉN lemondásra kényszerült Imrédy Béla, és ezzel megnyílt az út gróf Teleki Pál előtt, hogy visszatérhessen az aktív politikai életbe és hatalomba. A magyarországi közéletnek Teleki volt az egyik legszínesebb és legellentmondásosabb figurája, híres erdélyi család sarja, olyan családé, amely mindig beleszólt az ország sorsának alakulásába. Nagy politikai tapasztalatokkal rendelkezett, s legelőször 1905-ben választották be a parlamentbe. 1920–21-ben rövid ideig volt miniszterelnök és külügyminiszter.¹ Legbensőbb hajlamai szerint sokkal inkább volt tudós, mintsem politikus, földrajztudósként és kartográfusként nemzetközi hírnévre tett szert. Rövid kormányzati ténykedése után a húszas években a budapesti egyetemen lett a földrajz professzora.

Jellegzetes képviselője volt az országban uralkodó jobboldali erők konzervatív, arisztokrata, illetve dzsentri csoportjának. Bonyolult egyéniség, elkötelezett híve annak a gondolatnak, hogy osztályának szupremáciáját mindenképpen meg kell őrizni. Ez a meggyőződése azonban a legkevésbé sem gátolta őt abban, hogy egész sor „haladó” intézkedésnek legyen kezdeményezője. Ezek mind azt célozták, hogy Magyarország a Horthy-rendszer keretei között modernizálódjék. Az államigazgatást oly módon kívánta megreformálni, hogy növekedjék a szakszerűség, és felősebben igazodjék a köz érdekeihez. Változtatásokat szorgalmazott a közoktatás terén, hogy emelkedjék a nép általános műveltségi színvonala.² Ha figyelembe vesszük a rendszer elavult jellegét és azt a tényt, hogy honi eredetű, nyugati mintájú és számottevő mértékű középosztály nem fejlődött ki, akkor el kell ismerni, hogy Teleki lépései igencsak elismerésre méltóak voltak.³

Ami a külpolitikát illeti, kortársai nagy részéhez hasonlóan ő is szenvedélyes nacionalistának, mi több, sovínisztának tekinthető, aki minden erejével azon munkálkodott, hogy megszűnjenek a „trianoni igazságtalanságok”, és visszaálljon az ország területi egysége. Híthű katolikus volt és bevallottan anglofil, akit egyaránt aggasztott a bolsevizmus és a náciz-